

foto: Beta

Gradi su danas svesniji šta sve spada u korupciju

Korupcija

Pravosuđe na vrhu liste

Nasleđe devedesetih stavilo je korupciju u vrh društvenih problema, pa je borba protiv nje mučna i ne baš preterano uspešna, pokazuje najnovija studija o korupciji

Snežana Krivokapić

Korupcija, kao praksa podmićivanja, prisutna je u državama otkad one postoje, a pogoduje joj politički nestabilno tle, moralna kriza društva, siromaštvo i neizgrađena pravna država.

Baš tim redom i građani Srbije vide uzroke korupcije u svom društvu. Stavljaju je na visoko četvрто mesto najvažnijih društvenih problema; ispred kriminala, a odmah ispod niskog standarda i nezaposlenosti, političke nestabilnosti i loše zdravstvene zaštite.

Korupcija se najčešće definiše kao nezakonito korišćenje društvenog položaja i moći radi lične koristi. Građani Srbije, prema istraživanju objavljenom u novoj studiji Centra za liberalno-demokratske studije, smatraju da najveću koristi položaja imaju državni činovnici u pravosuđu. Čak dve trećine građana smatra da korupcija postoji i da je rasprostranjena u pravosuđu. Ministar pravde Dušan Petrović potvrđuje slutnje građana tvrdnjom da je 62 od-

sto krivičnih sankcija u vidu zatvorske kazne ispod zakonskog minimuma. To znači da će mnogo više od polovine osuđenih na kaznu zatvora zbog jednog ili dva ubistva da robija manje od 10 godina, jer su uzete u obzir "naročito olakšavajućih okolnosti". A 70 odsto osuđenih zbog trgovine narkoticima je na slobodi, jer su prošli sa uslovnom osudom. Od onih preostalih 30 odsto, skoro svi (95 dsto) odležaće manje nego što zakon nalaže. To je jasan znak,

Šta sve spada u korupciju?

Postupci	2006. (%)	2001. (%)
Davanje mita radi umanjenja poreza	92,1	89,8
Ponuditi novac saobraćaju da vam ne oduzme vozačku dozvolu	90,7	84,9
Zloupotrebiti društveni položaj da bi svojoj privatnoj firmi obezbedili profit	87,7	83,9
Koristiti veze da bi nekog bliskog oslobodili vojne obaveze	76,4	73,5
Intervenisati radi zaposlenja bliskog rođaka	75,1	64,3
Dati poklon lekaru da bi posebno brinuo o pacijentu	68,9	59,3
Lično se obratiti opštinskom poslaniku radi dobijanja građevinske dozvole	62,8	53

Izvor: CLDS, prvorangirani odgovori građana

smatra ministar, da sudije ne rade dobro svoj posao, te da su namerno dozvolili da u prošloj godini 517 krivičnih predmeta zastari u izvršenju. Konstatujući kako korupcija ne može da se iskoreni, jer je inherentna društvenoj priro-

ni problem", kaže direktor Centra za liberalno demokratske studije Boris Begović. Privrednici su ti koji su na svojoj koži osetili kako je potrebno da "dodatano plate" državnom činovniku da bi ovaj radio svoj posao, dodaje Begović.

Tako je pre pet godina, 15 odsto srpskih privrednika izdvajalo za mito deset odsto svojih prihoda, dok danas za podmićivanje firma rashoduje triput manje. Petina preduzetnika nije nikad ni čula za Savet za borbu protiv korupcije,

>>

Teško zaobići davanje mita

U Studiji je postavljeno pitanje koliko, osim novca, poslovni ljudi gube vremena i energije za "doplaćivanje" raznim državnim i paradržavnim činovnicima (odgovor na ovo pitanje daje najrealnije podatke o raširenosti korupcije). U odnosu na period od pre pet godina, gotovo da je prepovoljeno vreme koje se potroši za podmićivanje, ali prema izjavama preduzetnika i dalje im ne polazi za rukom da izbegnu podmićivanje "kad se namere na podmitljivog službenika". U čak 50 odsto slučajeva privrednici "ponekad" i "retko" mogu da odu kod drugog službenika ili njegovog prepostavljenog i bez korupcije obave posao.

di, Petrović najavljuje da će u tom Ministarstvu učiniti sve da se ona svede na najmanju moguću meru. "Krajnji cilj je da Srbija postane zemlja u kojoj će pristojni ljudi moći pristojno da žive", poručuje Petrović.

Prema istraživanju CLDS na skali od jedan do pet, građani su ocenu "vrlo dobar" za korupciju osim pravosuđu (4,1), dali carini, političkim strankama, državnom vrhu (4,0), policiji (3,8), zdravstvu, republičkoj i gradskoj upravi (3,7).

Privrednike najviše pogaća

"Građani o korupciji govore na nivou opažanja, a ne na osnovu ličnog utiska. Za njih je ona pre društveni, nego lič-

PITANJE NEDELJE

Istrajati i pored pritisaka

Pitanje

Da li je smisao Saveta za borbu protiv korupcije doveden u pitanje s obzirom na ignorantski stav Vlade prema tom telu?

Verica Barać,
predsednica Saveta za borbu
protiv korupcije

Odgovor

Da li je smisao postojanja bilo koje institucije doveden u pitanje činjenicom da je Vlada ne uvažava? Da li nakon izjave ministra Dinkića da Komisija za zaštitu konkurenčije „treba da ide kući”, članovi ovog tela zaista treba da podnesu ostavke? Da li to što Vlada ne uvažava pravosuđe znači da i pravosuđe „treba da ide kući”? Zadatak Saveta je da analizira stanje korupcije u Srbiji i da Vladi predlaže mere za njeno suzbijanje. I sve dok Savet ispunjava svoj zadatak, njegov „smisao“ nije doveden u pitanje. Ukoliko Vlada ignoriše rad Saveta, ona time dovodi u pitanje samo svoju volju da se bori protiv korupcije i dobro je da se to vidi između ostalog i na Vladinom odnosu prema Savetu. Uostalom, oni članovi Vlade kojima ne odgovara rad neke institucije, najzadovoljniji su kad im pođe za rukom da uvedama i ignorisanjem uspeju da onemoguće njen rad, kao što je na primer ministar Ilić primorao predsednika Komisije za zaštitu prava ponuđača da podnese ostavku.

Iz dosadašnje primene osnovnih antikorupcijskih zakona i rada nezavisnih regulatornih tela, iz načina kako se predlažu članovi Saveta Državne revizorske institucije i Ustavnog suda, jasno je da u Srbiji nije pronađen valjan način za stvaranje nezavisnih institucija, što ne bi bio lak zadatak čak i kada bi postojala politička volja za stvaranje nezavisnih institucija. U našoj situaciji, gde ta politička volja očigledno ne postoji, vrlo je važno da i Savet za borbu protiv korupcije i druge institucije u Srbiji istrajavaju u svom radu, da se ljudi koji u njima rade ne obeshrabre

svaki put kad nađu na ignorisanje i uvrede ministara, jer će jedino kroz zakonit i kvalitetan rad ostvariti svoju nezavisnost i ukazati na mogućnost stvaranja nezavisnih institucija. Jedna od najvećih prepreka demokratizaciji Srbije je upravo ta predrasuda da demokratizacija kod nas nije moguća i ta predrasuda se sve više širi svaki put kad nekom ministru pođe za rukom da razori instituciju zato što nije donela rešenje u interesu ministrove partije ili njihovog finansijera.

Potpredsednik Vlade Božidar Đelić podržao je na sastanku koji smo imali rad Saveta i svih drugih antikorupcijskih tela, kao i Komisije za zaštitu konkurenčije. On je rekao da su krivične prijave protiv članova Saveta neprimerene i odazvao se pozivu Saveta da se sledeće nedelje sastanemo i da razgovaramo o institucionalnim pretpostavkama borbe protiv korupcije u Srbiji. Gospodin Đelić se složio da se mora ojačati kontrola pranja novca u privatizaciji, naročito da se zabrani učešće u privatizaciji off-shore kompanijama kojima se ne zna krajnji vlasnik. Savet je još decembra 2003. godine dao Vladi ovaj predlog i smatramo da bi bilo veoma važno da je on tada prihvacen. Danas, kada je privatizacija faktički već okončana i kada je jako puno prljavog novca već ušlo u zemlju kroz proces privatizacije, mnogo je važnije pitanje zašto se ne primenjuje Zakon o sprečavanju pranja novca, kako bi se onemogućilo da prljav novac nastavi da cirkuliše u Srbiji kroz transakcije u privatnom sektoru, trgovinu hartijama od vrednosti, nekretninama i slično. ✗

u početku jedino telo u državi koje se eksplicitno borilo protiv ove društvene pojave. Od onih koji su pak čuli za Savet, većina (62,7 odsto) rad tog tela ocenjuje kao „veoma loš“ i „loš“.

„Rad Saveta pratili su brojne kadrovske promene uz bučne ostavke i razočaranost članova po pitanju ideje vodilje tog tela“, kaže Boris Begović, dodajući kako Savet, premda se finansira od novca poreskih obveznika ne prikazuje svoje završne račune, po kojima bi trebalo da se zna koliko je novca primio i na šta ga je potrošio. Prema Begovićevom mišljenju, teško da i Strategija za borbu protiv korupcije (doneta pre dve

Indirektne državne mere bile su uspešnije u suzbijanju korupcije od direktnih mera

godine), može da se izbori sa ovom pojavom, jer se ne zna na šta prvo treba da se ustremi. „Osnovni problem Strategije je što ima 50 stranica i 50 prioriteta, pa se ne zna koji su u stvari njeni prioriteti“, kaže Begović.

Ima pomaka

Za samo pet godina opšta slika o postojanju i raširenosti korupcije, njenim uzrocima i posledicama ipak se promeniла, i to na bolje. Autori Studije objašnjavaju kako to naravno ne znači da korupcije u Srbiji nije bilo pre 2001. godine, nego je tadašnja studija u stvari merila i objašnjavala tada još dominantno nasleđe devedesetih. Građani su sada sve sniji šta sve spada u korupciju i njihova se tolerancija prema toj pojavi donekle smanjila. Svega desetak odsto smatra da je korupcija nužno зло i da može biti korisna kako bi se problemi brže rešavali, dok ostatak misli kako je to štetna društvena pojava protiv koje se treba namilosrdno boriti.

Među posredne mere koje su doprinele suzbijanju korupcije spadaju liberalizacija spoljne trgovine, razumnija regulacija javnih finansijskih institucija (uvodenje PDVa, poreza na ekstra profit i identifikovanje poreskih obveznika) i transparentniji način javnih nabavki. Ove indirektne državne mere bile su uspešnije u suzbijanju korupcije od direktnih mera (Saveta i Strategije za borbu protiv korupcije), zaključak je Studije. ✗